

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
на засіданні Вченої ради
НПУ імені М.П. Драгоманова
«24» листопада 2022 р.

Протокол № 5
Проректор з навчально-
методичної роботи
проф. Вернидуб Р.М.

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА МОВА З ПРАКТИКУМОМ

освітньої програми: Початкова освіта
галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка

спеціальності 013 Початкова освіта

освітнього рівня першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Шифр за навчальним планом: ПП2.04

Київ 2022

Розробники програми:

Семеренко Ганна Василівна – кандидат філологічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та методик навчання української й іноземних мов педагогічного факультету Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова.

Рецензенти:

Караман Станіслав Олександрович, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри української мови інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка

Волошина Вікторія Валентинівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри педагогіки та методик навчання української й іноземних мов педагогічного факультету Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.

Обговорено та рекомендовано до видання на засіданні Науково-методичної ради НПУ імені М. П. Драгоманова «22» листопада 2022 року, протокол № 4

Голова НМР

(підпис)

Р.М. Вернидуб

(Прізвище, ініціали)

1. Пояснювальна записка

Програма нормативної навчальної дисципліни «Сучасна українська мова з практикумом» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Початкова освіта» підготовки фахівця першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 013 «Початкова освіта».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сучасна українська літературна мова

Міждисциплінарні зв'язки: освітній компонент «Сучасна українська мова з практикумом» тісно пов'язаний з навчальними курсами «Українська мова за професійним спрямуванням», «Український правопис: нова редакція», «Культура фахового мовлення», «Культура професійного спілкування», «Риторика» та забезпечує базу для вивчення курсу «Методика навчання української мови й літератури».

Мета і завдання навчальної дисципліни:

Метою викладання навчальної дисципліни «Сучасна українська мова з практикумом» є формування в студентів комунікативної компетентності, усвідомлення ними системності української мови, розкриття особливості її функціонування як державної та як засобу спілкування та пізнання; ознайомити студентів з українською мовою як наукою, з'ясувати предмет, завдання, значення і систему термінів цієї науки, розкрити особливі риси української мови на фонетичному, лексичному, граматичному рівнях; допомогти студентові засвоїти систему мовних одиниць сучасної української літературної мови, навчити їх виявляти типи звукових змін у мовленнєвому потоці та з'ясувати способи і засоби передавання звукового мовлення на письмі, з'ясувати взаємодію між окремими структурними мовними явищами, зрозуміти загально внутрішні і часткові закони мови.

Курс має загальнотеоретичні і практичні цілі. *Загальнотеоретичні цілі* курсу полягають в тому, щоб глибоко осмислити мовні явища; пізнати дію внутрішніх законів мови; усвідомити зв'язок між окремими структурними мовними явищами; зрозуміти мову як суспільне явище.

Практичні цілі курсу «Сучасна українська мова з практикумом» вбачаємо в тому, що він допоможе: усвідомити факти сучасної української літературної мови, зокрема асиміляції, дисиміляції, фонологічні чергування, орфоепічні та орфографічні норми та ін.; розуміти фонетичні особливості української літературної мови; розрізняти сучасні та історичні фонетичні зміни; глибше засвоїти курси української морфеміки, словотвору, лексикології, фразеології, морфології і синтаксису. фахово аналізувати і засвоювати норми сучасної української мови; удосконалювати своє усне та писемне мовлення.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Сучасна українська мова з практикумом» є забезпечити студентів – майбутніх учителів початкової школи – володінням орфоепічними, орфографічними, лексичними, словотвірними, граматичними, пунктуаційними та стилістичними нормами сучасної української літературної мови; сформувати навички комунікативно виправданого використання засобів мови у мовленні; поглиблення уміння працювати з науковою літературою, показати особливі риси української мови, розкрити природу різноманітних мовних процесів і їх відображення в нормах літературної мови, усвідомлення ними системності української мови, розкриття особливості її функціонування як державної та як засобу спілкування й пізнання.

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі початкової освіти з розумінням відповідальності за свої дії.

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
-------	---------------------	----------------

1.	ПР-04 Спілкуватися із професійних питань засобами державної та іноземної мов в усній та письмовій формах, застосовувати в освітньому процесі прийоми збагачення усного й писемного мовлення молодших школярів.	СК-1. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово.
2.	ПР-05 Організувати освітній процес із використанням цифрових технологій та технологій дистанційного навчання молодших школярів, розвивати в учнів навички безпечного використання цифрових технологій та сервісів.	ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. СК-2. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати відкриті ресурси, інформаційно-комунікаційні та цифрові технології, оперувати ними в професійній діяльності.
3.	ПР-01 Організувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.	ЗК-7. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо. СК-12. Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи.
4.	ПР-06 Інтегрувати та використовувати академічні предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти (мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної) та трансформувати їх у різні форми.	СК-3. Здатність до інтеграції та реалізації предметних знань як основи змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.
5.	ПР-11 Збирати, інтерпретувати та застосовувати дані у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності.	СК-7. Здатність до моделювання змісту відповідно до очікуваних результатів навчання, добору оптимальних форм, методів, технологій та засобів формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів у процесі вивчення освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.
6.	ПР-12 Застосовувати методи та прийоми навчання, інновації, міжпредметні зв'язки	ЗК-3. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

5	<i>Тема 1.5.</i> Орфоепія української мови. Норми української літературної вимови.	2	-	-	2	2	1	-	-	1	6
6	<i>Тема 1.6</i> Графіка.	2	1	-	1	2	1	-	-	1	6
7	<i>Тема 1.7 Орфографія</i>	1	-	-	1	4	-	-	-	-	6
	Модуль 2. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Морфеміка і словотвір	12	4		8	18	-	-	-	-	28
8	Тема 2.1. Лексикологія	4	1	-	3	4	-	-	-	-	6
9	Тема 2.2. Фразеологія	2	1		1	4	-	-	-	-	6
10	Тема 2.3. Лексикографія.	-	-	-	-	4	-	-	-	-	6
11	Тема 2.4. Морфеміка і словотвір	4	2	-	2	6	-	-	-	-	8
Вид контролю	Контроль на аудиторних заняттях. Контроль самостійної роботи. Модульна контрольна робота №2	2	-	-	2						2
	Разом за I с.	34	10	-	24	42	6	2	-	4	76
	II семестр										
	Модуль III. Граматика. Морфологія	34	10	-	24	31	6	2	-	4	52
12.	Тема 3.1. Граматика, морфологія (вступ)	2	2	-	-	2	-	-	-	-	6
13.	Тема 3.2.Іменник	6	2	-	4	4	2	1	-	1	6
14.	Тема 3.3. Прикметник	3	1	-	2	4	1	-	-	1	6
15.	Тема 3.4. Числівник	3	1	-	2	4	1	-	-	1	6
16.	Тема 3.5. Займенник	3	1	-	2	4	-	-	-	-	6
17.	Тема 3.6. Прислівник	3	1	-	2	4	-	-	-	-	6
18.	Тема 3.7. Дієслово	8	2	-	6	4	2	1	-	1	8
19.	Тема 3.8. Службові частини мови. Вигук. Звуконаслідувальні слова	4	-	-	4	5	-				6
Вид контролю	Контроль на аудиторних заняттях. Контроль самостійної роботи. Модульна контрольна робота №1	2	-	-	2						2
	Модуль IV. Синтаксис	17	4	-	13	22	6	2	-	4	34

20	Тема 4.1. Синтаксис як учення про зв'язне мовлення. Основні одиниці синтаксису	-	-	-	-	2	-	-	-	-	6
21	Тема 4.2. Словосполучення	3	1	-	2	4	2	1	-	1	6
22	Тема 4.3. Речення як основна синтаксична одиниця. Типи простих речень.	5	1	-	4	6	2	1	-	1	6
23	Тема 4.4. Просте ускладнене речення	3	1	-	2	4	1	-	-	1	8
24	Тема 4.5. Складне речення	5	1	-	4	6	1	-	-	1	6
Вид контролю	Контроль на аудиторних заняттях. Контроль самостійної роботи. Модульна контрольна робота №2 Залік 2 сем	1	-	-	1						2
	Разом за II с.	51	14	-	37	53	12	4	-	8	86
	Всього годин:	85	24	-	61	95	18	6	-	12	162

III. Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами

Змістовий модуль 1. Вступ. Фонетика і фонологія. Орфоєпія української мови.

Графіка. Орфографія

Тема 1.1 Вступ

1. Українська мова як засіб спілкування, як предмет наукових досліджень і як навчальна дисципліна.
2. Зміст, завдання навчальної дисципліни “Сучасна українська мова” на педагогічному факультеті.
3. Місце української мови серед інших слов'янських мов. Питання про походження української мови.
4. Українська мова – національна мова українського народу.
5. Діалекти української мови. Головні лексичні, фонетичні, граматичні особливості північного, південно-західного і південно-східного діалектів.
6. Українська літературна мова як унормована форма загальнонародної національної мови. Поняття про мовну норму. Типи мовних норм. Діалектна основа української літературної мови.
7. Роль І.П.Котляревського та Т.Г.Шевченка в розвитку української літературної мови.
8. Відомості про умови розвитку української мови. Функціонування української мови на сучасному етапі розвитку суспільства. Документи, що визначають статус української мови як державної, державну мовну політику в Україні.
9. Українська мова як засіб спілкування, як предмет наукових досліджень і як навчальна дисципліна.
10. Зміст, завдання навчальної дисципліни “Сучасна українська мова” на педагогічному факультеті.

11. Місце української мови серед інших слов'янських мов. Питання про походження української мови.
12. Українська мова – національна мова українського народу.
13. Діалекти української мови. Головні лексичні, фонетичні, граматичні особливості північного, південно-західного і південно-східного діалектів.
14. Українська літературна мова як унормована форма загальнонародної національної мови. Поняття про мовну норму. Типи мовних норм. Діалектна основа української літературної мови.
15. Роль І.П.Котляревського та Т.Г.Шевченка в розвитку української літературної мови.
16. Відомості про умови розвитку української мови. Функціонування української мови на сучасному етапі розвитку суспільства. Документи, що визначають статус української мови як державної, державну мовну політику в Україні.
17. Писемна й усна форми української літературної мови, сфера функціонування, особливості кожної з цих форм.
18. Поняття про мовний стиль. Основні стильові різновиди писемної та усної форм української літературної мови.

Тема 1.2 Фонетика і фонологія

1. Предмет і завдання фонетики
2. Звук і склад як основні фонетичні одиниці
3. Аспекти вивчення звуків мовлення:
 - а) акустичний (фізичний);
 - б) фізіолого-артикуляційний, будова мовного апарату, його робота, спрямована на творення звуків мовлення.
 - в) лінгвістичний.
4. Основи поділу звуків на голосні й приголосні.
 - Голосні звуки, їх склад і класифікація:
 - Приголосні звуки, їх склад і класифікація:

Тема 1.3. Фонетичні явища в українській мові.

Зміни приголосних у потоці мовлення

1. Асиміляція приголосних. Різновиди асиміляції.
2. Подовження приголосних як наслідок прогресивної асиміляції.
3. Дисиміляція приголосних.
4. Спрощення у групах приголосних.
5. Відбиття явищ асиміляції, дисиміляції і спрощення на письмі.
6. Інші звукові явища (для додаткового ознайомлення).

Тема 1.4. Фонологічна система української мови. Чергування звуків та фонем

1. Поняття про чергування, різновиди їх.
2. Фонетичні чергування.
3. Історичні чергування в системі:
 - а) голосних фонем;
 - б) приголосних фонем

Тема 2. Орфоепія української мови. Графіка. Орфографія

Тема 2.1. Орфоепія української мови. Норми української літературної вимови

1. Орфоепія української мови
2. Норми української літературної вимови:
 - а) вимова голосних звуків;
 - б) вимова приголосних звуків;

- в) вимова звукосполучень;
 - г) вимова іншомовних слів.
3. Причини відхилення від літературної вимови.
 4. Орфоепія та культура мовлення.

Тема 2.2. Графіка.

1. Предмет графіки й основні поняття графіки.
2. Співвідношення між звуками (фонемами) і буквами в українській літературній мові.

Тема 2.3. Орфографія

1. Орфографія української мови та її особливості
2. Принципи української орфографії:
 - а) фонетичний принцип;
 - б) морфологічний принцип;
 - в) історичний (традиційний) принцип;
 - г) смисловий (диференціюючий) принцип
3. Основні правила української орфографії

Змістовий модуль II. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Морфеміка і словотвір

Тема 3. Лексикологія

Тема 3.1. Лексикологія. Слово як мовна одиниця. Лексичне значення слова. Типи лексичних значень

1. Поняття про лексику. Словниковий склад мови. Словникове багатство української мови.
2. Лексикологія як розділ мовознавства.
3. Слово як мовна одиниця.
Номінативна функція слова, співвіднесеність його з поняттям.
4. Слова однозначні й багатозначні.
5. Пряме й переносне значення слова.
6. Типи переносних значень.

Тема 3.2. Групи лексики за семантичними відношеннями між словами

1. Омоніми:
 - а) омонімія як мовне явище;
 - б) відмінність омонімів від багатозначних слів;
 - в) шляхи виникнення омонімів;
 - г) різновиди омонімів;
 - г) використання омонімів у мовленні.
 2. Пароніми, характеристика їх та особливості вживання.
 3. Синоніми:
 - а) поділ синонімів на групи;
 - б) поняття синонімічного ряду та його доміанти;
 - в) функції синонімів.
 4. Антоніми, стилістичне вживання антонімів.

Тема 3.3. Характеристика словникового складу української мови за походженням

1. Споконвічна українська лексика:
 - а) лексика індоєвропейського походження;
 - б) лексика праслов'янського (спільнослов'янського) походження;

- в) власне українська лексика.
- 2. Лексичні запозичення з інших мов:
 - а) лексичні запозичення зі слов'янських мов;
 - б) лексичні запозичення з неслов'янських мов.

Тема 3.4. Склад лексики сучасної української літературної мови за стилістичним вживанням

- 1. Стилiстично нейтральна лексика.
- 2. Стилiстично забарвлена лексика:
 - а) книжна (термiнологiчна, суспiльно-полiтична, офiцiйно-дiлова);
 - б) експресивно забарвлена;
 - в) розмовна;
 - г) просторiчна, дiалектна i жаргонна.

Тема 3.5. Змiни у словниковому складi української мови. Активна й пасивна лексика сучасної української мови

- 1. Змiна лексичного значення слiв.
- 2. Виникнення нових слiв.
- 3. Зникнення слiв, наявних у мовi.
- 4. Поняття про активну й пасивну лексику.
- 5. Неологiзми.
- 6. Архаїзми.
 - 7. Историзми

Тема 4. Фразеологiя

- 1. Предмет фразеологiї як роздiлу мовознавства. Поняття про фразеологiзм (фразеологiчну одиницю).
 - 2. Основнi ознаки фразеологiзмiв.
 - 3. Класифiкацiя фразеологiзмiв.
 - 4. Варiанти фразеологiзмiв.
 - 5. Джерела української фразеологiї.
 - 6. Багатозначнiсть, синонiмiя, антонiмiя серед фразеологiзмiв.
 - 7. Вживання фразеологiзмiв у мовленнi.

Тема 5. Лексикографiя

- 1. Лексикографiчна компетенцiя майбутнього фахiвця та її складовi. Галузi лексикографiї.
- 2. Типи словникiв. Характеристика словникiв сучасної української мови.

Тема 6. Морфемiка i словотвiр

Тема 6.1. Морфемiка

- 1. Морфемна будова слова. Поняття про морфему.
- 2. Основа слова й закінчення.
- 3. Типи морфем:
 - а) кореневi й афiксальнi;
 - б) з вiльним i зв'язаним значенням;
 - в) позитивнi й негативнi;
 - г) омонiмiчнi, синонiмiчнi, антонiмiчнi.

Тема 6.2. Словотвiр

- 1. Словотворення як джерело збагачення словникового складу мови.
- 2. Зв'язок словотвору з лексичною i граматичною системами мови.

3. Основні поняття словотвору:

- непохідне й похідне слово;
- твірне слово;
- твірна основа;
- словотворчий засіб; словотворчі засоби, вживані в українському словотворі;
- словотвірний ланцюжок;
- словотвірне гніздо;
- словотвірне значення;
- словотвірна мотивація;
- спосіб словотвору.

4. Способи словотвору в сучасній українській мові:

- а) морфологічний спосіб словотвору і його різновиди;
- б) морфолого-синтаксичний спосіб словотвору, його різновиди;
- в) лексико-синтаксичний спосіб словотвору;
- г) лексико-семантичний спосіб словотвору.

Змістовий модуль III. Граматика. Морфологія

Тема 7. Морфологія

Тема 7.1. Граматика (вступ). Морфологія (вступ)

1. Граматика, предмет її вивчення, розділи граматики.
2. Основні поняття граматики:
 - **граматичне значення;**
 - **способи та мовні засоби вираження граматичних значень в українській мові;**
 - **граматична форма слова;**
 - **граматична категорія.**
3. Предмет морфології. Основні поняття морфології.
4. Слово як об'єкт морфології.
5. Частини мови та принципи їх класифікації.
6. Поняття про взаємоперехід в системі частин мови.

Тема 7.2. Іменник

1. Іменник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.
2. Лексико-граматичні розряди іменників:
 - іменники з конкретним та абстрактним значенням;
 - назви істот і неістот;
 - іменники – загальні і власні назви;
 - збірні іменники;
 - **іменники з речовинним значенням;**
 - одиничні іменники.
3. Граматичні категорії іменника: загальна характеристика.
4. Категорія роду іменника, способи і засоби вираження її.
5. Категорія числа, її значення і граматичне вираження.
6. Категорія відмінка: система відмінків в українській мові, значення відмінкових форм, мовні засоби вираження відмінка.
7. Відмінювання іменників, особливості правопису відмінкових закінчень.

Тема 7.3. Прикметник

Значення, морфологічні ознаки і синтаксична роль прикметників.

2. Лексико-граматичні розряди прикметників.
 - 2.1. **Якісні** прикметники.
 - 2.1.1. Якісні прикметники, їх мовні ознаки.
 - 2.1.2. Ступені порівняння якісних прикметників.
 - 2.2. **Відносні** прикметники.
 - 2.3. **Присвійні** прикметники.
 - 2.4. Перехід прикметників з одного розряду в інший.
 - 2.5. Повні та короткі форми прикметників.
3. Відмінювання прикметників.

Культура мовлення

Вживання прикметників з переносним значенням. Синоніміка форм ступенів порівняння, коротких і повних форм прикметників.

Тема 7.4. Числівник

1. Числівник як частина мови
2. Розряди числівників
3. Граматичні категорії числівників. Синтаксичні особливості числівників
4. Відмінювання числівників
5. Правопис числівників

Наголошування числівників

Тема 7.5. Займенник

1. Визначення займенника. Своєрідність лексичного значення займенника.
2. Співвіднесеність займенників з іншими частинами мови на основі лексичного значення, морфологічних ознак та синтаксичних функцій.
3. Розряди займенників за значенням та граматичними ознаками.
4. Відмінювання займенників різних розрядів. Наголос у займенниках.

Тема 7.6. Прислівник

1. Значення, морфологічні ознаки і синтаксична роль прислівників.
2. Розряди прислівників за значенням:
 - 2.1. Незайменникові і займенникові прислівники.
 - 2.2. Групи означальних прислівників.
 - 2.3. Групи обставинних прислівників.
 - 2.4. Предикативні і модальні прислівники.
3. Морфологічні типи прислівників.

Тема 7.7. Дієслово

1. Дієслово як частина мови. Значення, граматичні ознаки
2. Інфінітив.
3. Граматичні категорії дієслова. Категорія виду.
4. Категорія перехідності / неперехідності.
5. Категорія стану.
6. Категорія способу.
7. Категорія часу.
8. Категорія особи. Безособові дієслова.
9. Категорія роду.
10. Категорія числа.
11. Категорія відмінка.
12. Дієвідмінювання.
13. Дієприкметник як форма дієслова.
14. Безособові форми на -но, -то

15. Дієприслівник як форма дієслова.

Тема 7.8. Службові частини мови. Вигук. Звуконаслідувальні слова

Тема 7.8.1. Прийменник

1. Прийменник як частина мови.
2. Класифікація прийменників за походженням.
3. Класифікація прийменників за морфологічною будовою.
4. Вживання прийменників з відмінками іменників.
5. Особливості правопису прийменників.

Тема 7.8.2. Сполучник

1. Сполучник як частина мови.
2. Сполучники сурядності і підрядності.
3. Морфологічний склад сполучників.
4. Особливості правопису сполучників.

Тема 7.8.3. Частки

1. Частки як частини мови.
2. Формотворчі і словотворчі частки.
3. Модальні (фразові) частки.
4. Особливості правопису часток.

Тема 7.8.4. Вигуки. Звуконаслідувальні слова

1. Вигуки як частина мови.
2. Групи вигуків за значенням.
3. Звуконаслідувальні слова.

Змістовий модуль IV. Синтаксис

Тема 8. Синтаксис

Тема 8.1. Синтаксис як учення про зв'язне мовлення. Основні одиниці синтаксису

1. Предмет синтаксису.
2. Основні одиниці синтаксису.
3. Основні засоби вираження синтаксичних відношень.
4. Основні напрями у вивченні українського синтаксису.

Тема 8.2. Словосполучення

1. Словосполучення як синтаксична одиниця.
2. Синтаксичні відношення у словосполученні.
3. Типи зв'язку слів у словосполученні.
4. Класифікація словосполучень.

Тема 8.3. Речення як основна синтаксична одиниця. Типи простих речень

1. Речення та його головні ознаки.
2. Структурна схема і парадигма речення.
3. Види синтаксичного зв'язку в реченні.
4. Типи речень у сучасній українській мові.
5. Двоскладне речення.
6. Головні члени речення і форми їх вираження.
7. Другорядні члени речення і принципи їх класифікації.
8. Односкладні речення:
 - означено-особові речення;
 - неозначено-особові речення;
 - узагальнено-особові речення;
 - безособові речення;

-інфінітивні речення;
-номінативні речення

9.Слова речення.

10.Неповні речення. Типи неповних речень.

Тема 8.4. Просте ускладнене речення

1.Поняття про просте ускладнене речення.

2.Речення з однорідними членами.

3. Речення, ускладнені звертанням.

4.Речення з відокремленими другорядними членами.

5.Речення, ускладнені вставними і вставленими конструкціями.

Тема 8.5. Складне речення

1.Поняття про складне речення.

2.Засоби поєднання частин складного речення.

3.Основні типи складних речень.

4.Скланосурядне речення. Загальні відомості.

5. Класифікація складносурядних речень:

- складносурядні речення з єднальними сполучниками;

- складносурядні речення з протиставними сполучниками;

-складносурядні речення з розділовими сполучниками.

6.Складнопідрядне речення. Загальні поняття. Основні засоби організації складнопідрядного речення.

7.Принципи класифікації складнопідрядних речень.

8. Складнопідрядні речення нерозчленованої структури:

- складнопідрядні речення з підрядними присубстантивно-атрибутивними;

-складнопідрядні речення з підрядними займенниково-співвідносними;

- складнопідрядні речення з підрядними з'ясувальними.

9.Складнопідрядні речення розчленованої структури:

-складнопідрядні речення з підрядними часу;

- складнопідрядні речення з підрядними умови;

- складнопідрядні речення з підрядними мети;

- складнопідрядні речення з підрядними причини;

- складнопідрядні речення з підрядними місця;

- складнопідрядні порівняльні речення;

- складнопідрядні речення допустові;

- складнопідрядні речення наслідкові;

- складнопідрядні речення з підрядними супровідними.

10.Безсполучникові складні речення:

- складні безсполучникові речення з однотипними частинами;

- складні безсполучникові речення з різнотипними частинами;

-розділові знаки у безсполучниковому складному реченні.

11. Складні синтаксичні конструкції.

12.Безсполучникові, складносурядні, складнопідрядні багатоконпонентні речення.

13.Конструкції з послідовною підрядністю.

14.Конструкції з супідрядністю.

15.Конструкції з послідовною підрядністю і супідрядністю.

16.складні багатоконпонентні речення з різними типами зв'язку.

17.Конструкції з чужим мовленням:

-пряма мова;

-непряма мова;

- невласне пряма мова;
- діалог;
- цитата.

18. Пунктуація. Основні принципи пунктуації

19. Типи розділових знаків.

IV. Засоби діагностики успішності навчання

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання проводяться відповідно до навчально-методичної карти дисципліни, де зазначено види контролю. Контроль та оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється у таких формах: індивідуальне і фронтальне опитування, поточне тестування, спеціальні завдання, творчі роботи, письмові наукові роботи, підсумковий письмовий тест.

Кожний модуль включає бал оцінки поточної роботи студента на практичних заняттях. Рейтинговий бал за практичні заняття встановлюється, як середнє арифметичне з усіх позитивних і негативних оцінок, виставлених по 4-х бальній шкалі, отриманих на усіх практичних заняттях даного модуля. Виконання тестових завдань здійснюється за допомогою роздрукованих завдань. Оцінювання тестів проводиться за власною методикою з приведенням підсумку до встановленої у рейтинговій шкалі балів.

Заходи з модульного контролю проводяться після завершення вивчення навчального матеріалу даного модуля.

Залік виставляється з урахуванням поточного рейтингового балу.

Критерії та показники оцінювання:

- 1) якість знань (правильність, повнота, глибина, системність, дієвість, узагальненість, міцність);
- 2) ступінь сформованості професійних умінь з дисципліни;
- 3) ступінь самостійності в навчальній діяльності;
- 4) досвід творчої пошукової діяльності.

V. Форма підсумкового контролю успішності навчання:

- залік (2 семестр), 100 балів – поточна успішність;

VI. Інформаційні джерела для вивчення курсу

Базові:

1. Бевзенко С.П. та ін. Сучасна українська мова. Синтаксис: Навч. посіб. / С.П. Бевзенко, Л.П. Литвин, Г.В. Семеренко. Київ. Вища школа, 2005. 270 с.
2. Шкурятяна Н.Г., Шевчук С.В. Сучасна українська літературна мова. Київ. Вища школа, 2007. 823 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ. Ірпінь: Перун, 2001.
4. Гринчишин Д.Г., Сербенська О.А. Словник паронімів української мови. Київ. Рад. школа, 1986.
5. Етимологічний словник української мови: Т.1 – Т.6. Київ. Наукова думка. 1982 - 2012.
6. Коломієць М.П., Регушевський Є.С. Короткий словник перифраз / За ред. М.М.Пилинського. Київ. Рад.школа, 1985.
7. Морфемний словник: Укладач Л.М. Полюга. Київ. Рад.школа. 1983.
8. Олійник І.С., Сидоренко М.М. Українсько-російський і російсько-український фразеологічний словник. Київ. Рад.школа, 1978.
9. Орфоепічний словник. Укладач М.І. Погрібний. Київ. Рад.школа. 1984.
10. Погрібний М.І. Словник наголосів / За ред. І.О. Варченка. Київ. Рад.школа, 1964.

11. Полюга Л.М. Словник антонімів / За ред. Л.С. Паламарчука. Київ. Рад.школа, 1987.
12. Російсько-український словник наукової термінології. Суспільні науки. Київ. Наукова думка. 1994.
13. Російсько-український словник. В 4-х т. Т.І–Т.4. Київ. Знання. 2011 – 2014.
14. Сікорська З.С. Українсько-російський словотворчий словник. Київ. Рад. Школа. 1995.
15. Словник іншомовних слів / За ред. О.С. Мельничука. Київ. УРЕ АН УРСР, 1974.
16. Словник синонімів української мови: У 2-х т. / А.А. Бурячок, Г.М. Гнатюк, С.І. Головащук та ін. – Т.1, Т.2 . Київ. Наук. Думка. 1999-200
17. Словник української мови: В 11-и т. Київ. Наукова думка. 1971-1980.
18. Словник української мови: У 20-и т. Т.1 – Т.10 Наукова думка. 2010 – 2019.
19. Сучасний словник іншомовних слів / Уклали: О.І. Скопненко, Т.В. Цимбалюк. Київ. Довіра. 2006.
20. Українська літературна вимова і наголос. Київ. Наукова думка. 1973.
21. Український орфографічний словник: Орфогр. словн. укр. мови / Уклад.: М.М. Пещак та ін. – 3-є вид., переробл. і доповн. Київ. Довіра. 2002.
22. Фразеологічний словник української мови. Кн. 1. Кн. 2. Київ. Наукова думка. 1993.
23. Яценко І.Т. Морфемний аналіз: Словник-довідник / За ред. Н.Ф. Клименко. Київ. Вища школа. 1980.

Допоміжні:

1. Москаленко Н.А., Фащенко М.М., Смагленко Ф.П. Українська сучасна літературна мова. Лексичний, фонетичний і граматичний аналіз. Київ – Одеса. Вища школа. 1980.
2. Плющ М.Я. Граматика української мови. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. Підручник. 2-е вид., доповн. Київ. Видавничий Дім «Слово». 2010.
3. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К. 2006.
4. Словотвір сучасної української мови. Київ. Наукова думка. 1979. 409 с.
5. Сучасна українська літературна мова / За ред М.Я. Плющ. Київ. Вища школа. 1994. 430 с.
6. Сучасна українська літературна мова: Підручник / За ред. А.П. Грищенка. Вища школа, 1997. 493 с.
7. Сучасна українська мова: Підручник / За ред. О.Д. Пономарева. Київ. Либідь. 1997.
8. Українська мова. Енциклопедія. – К.: Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана, 2000.
9. Чабайовська М.І. Мовний розбір у вищій та початковій школі. – Тернопіль: Мальва-ОСО, 2008.

Монографії, посібники, підручники, довідкова література

1. Антоненко-Давидович Б.Д. Як ми говоримо. 4-е вид. перероб. і доп. Київ.«Українська книга», 1997. 336 с.
2. Вихованець І.Р. Розмовляймо українською: мовознавчі етюди/ Іван Вихованець; післямова А. Загнітка. Київ. Унів. Вид-во ПУЛЬСАРИ. 2012. 160 с.
3. Волощак Марія. Неправильно – правильно. Довідник з українського слововживання: За матеріалами засобів масової інформації. Київ. Вид. центр «Просвіта». 2000. 128 с.
4. Коваль А.П. Культура ділового мовлення. Писемне та усне ділове спілкування. Вид.2-е, перероблене і доповнене, Видавниче об'єднання «Вища школа», Видавництво при Київському державному університет. Київ. 1977. 295 с.
5. Культура української мови. Довідник/ С.Я. Єрмоленко, Н.Я. Дзюбишина-Мельник, К.В. Ленець та ін.; за ред. В.М. Русанівського. Київ. Либідь, 1990. 304 с.
6. Литвин Л.П.,Семеренко Г.В. українська мова за професійним спрямуванням: теорія і практика: навч. посібн./Л.П. Литвин, Г.В.Семеренко. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан,2016. 424 с.

7. Олександр Пономарів. Культура слова: Мовностилістичні поради: Навч. посібник. 2-ге вид. стереотип. Київ. Либідь, 2001. – 240 с.
8. О Пометун., Л. Пироженко Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. Київ. »АПН». 2002.
9. Семенов О.М. Культура наукової української мови. 2-ге видання, стереотипне («Академія»), 2012. 216 с.
10. Український правопис. Київ. Наук. Думка. 2019. 391 с.
11. Фаріон І.Д. Мовна норма: знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей): [монографія]. Вид. 3-тє, доп. Івано-Франківськ. Місто НВ. 2013. 332 с.

Інформаційні ресурси

Електронна бібліотека НПУ імені М.П. Драгоманова.

Рецензія
на програму нормативної навчальної дисципліни
«Сучасна українська мова з практикумом»
професора Семеренко Ганни Василівни

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни *«Сучасна українська мова з практикумом»* складена відповідно до освітньо-професійної програми *«Початкова освіта»* підготовки фахівця першого освітнього рівня *«бакалавр»* галузі знань 01 *Освіта/Педагогіка* спеціальності 013 *«Початкова освіта»* педагогічного факультету НПУ імені М.П. Драгоманова.

Програма укладена відповідно до нових вимог: у Пояснювальній записці визначено предмет вивчення навчальної дисципліни, міждисциплінарні зв'язки, мету викладання навчальної дисципліни, загальнотеоретичні та практичні цілі курсу, основні завдання та результати навчання, основні компетентності, які відповідають освітньо-професійній програмі. Інтегральна компетентність спрямована на здатність студента самостійно навчатися. П'ять загальних компетентностей охоплюють усю діяльність студента, спрямовані на здатності, які є найважливішими для учителя – зберігати та примножувати моральні, культурні й наукові цінності, якісно, творчо й професійно виконувати обов'язки учителя, уміти працювати в колективі, користуватися найновішими досягненнями для отримання інформації і вміння критично її оцінювати тощо. П'ять фахових компетентностей спрямовані на формування здатності наших випускників досконало володіти державною мовою, спілкуватися іноземними мовами, уміти інтегрувати предметні знання, формувати в учнів ключові і предметні компетентності тощо. Чітко розписані програмні результати навчання, які впливають із наведених вище компетентностей: організовувати різні форми спілкування, використовувати інтернет-ресурси для організації навчального процесу, спілкуватися державною мовою та іноземними мовами, інтегрувати навчальні академічні предметні знання, проводити наукові дослідження тощо з метою формування в учнів ключових і предметних компетентностей відповідно до змісту Державного стандарту початкової освіти.

На вивчення дисципліни *«Сучасна українська мова з практикумом»* відведено 5 кредитів ЄКТС – 150 годин (аудиторних – 85: 24 години лекційних і 61 година практичних занять). Зміст навчальної дисципліни подано за модулями і темами, які добре продумані.

У Програмі подано примірний тематичний план, зміст дисципліни за модулями, результати навчання, засоби діагностики успішності навчання, інформаційні джерела для вивчення курсу.

Програма нормативної дисципліни *«Сучасна українська мова з практикумом»* відповідає вимогам і може бути рекомендована як типова для підготовки бакалаврів спеціальності *«Початкова освіта»*.

Кандидат філологічних наук,
доцент кафедри педагогіки та
методик навчання української
й іноземних мов
НПУ імені М.П. Драгоманова

В.В. Волошина

Рецензія

на програму нормативної навчальної дисципліни
«Сучасна українська мова з практикумом»
професора Семеренко Ганни Василівни

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Сучасна українська мова з практикумом» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Початкова освіта» підготовки фахівця першого освітнього рівня «бакалавр» галузі знань 01 *Освіта/Педагогіка* спеціальності 013 «Початкова освіта» педагогічного факультету НПУ імені М.П. Драгоманова.

У Програмі визначено предмет вивчення навчальної дисципліни, міждисциплінарні зв'язки, мету викладання та завдання вивчення курсу.

Основні результати навчання і компетентності подано відповідно до вимог освітньо-професійної програми: зазначено інтегральну компетентність, загальні компетентності, спрямовані на формування здатності зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства, забезпечувати якісне виконання роботи вчителя початкових класів, орієнтуватися в інформаційному просторі та ін.; спеціальні (фахові) компетентності, спрямовані на формування здатності спілкуватися державною мовою, інтегрувати та реалізувати предметні знання як основи змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти у процесі виконання виробничих функцій, чітко доносити інформацію учасникам освітнього процесу та ін. У Програмі розписані програмні результати навчання.

На вивчення дисципліни «Сучасна українська мова з практикумом» відведено 5 кредитів ЄКТС – 150 годин (аудиторних – 85: 24 години лекційних і 61 година практичних занять). Зміст навчальної дисципліни подано за модулями і темами, які добре продумані.

Автор подає засоби діагностики успішності навчання, де вказано форми контролю та оцінювання навчальних досягнень студентів, критерії та показники оцінювання, розподіл балів, які отримують студенти за кожен змістовий модуль.

Інформаційні джерела для вивчення курсу подаються для зручності використання як базові й допоміжні. Список їх досить різноманітний: підручники, посібники, словники різних типів, монографії, довідкова література.

Програма нормативної дисципліни «Сучасна українська мова з практикумом» відповідає вимогам і може бути рекомендована як типова для підготовки бакалаврів спеціальності «Початкова освіта».

Рецензент,
доктор педагогічних наук,
професор, професор кафедри
української мови і лінгвістики филології
Київського університету імені Бориса Грінченка

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРИНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 92136554
ВЛАСНОРУЧНИЙ ПІДПИС
С.О. Караман
ЗАСВІДЧУЮ
д.р. 09.08.1968 м. Смірдовськ

С.О. Караман